

УДК 378:811.1:355.48(477)

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЇХНЄ СТАВЛЕННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (ІМ) У ВОЄННИЙ ЧАС

Адальберт Барань, доктор філософії з філологічних наук, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II.

ORCID: 0000-0002-9950-5601

E-mail: barany.bela@kmf.org.ua

Ілона Густі, доктор філософії з педагогічних наук, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II.

ORCID: 0000-0002-1900-8112

huszti.ilona@kmf.org.ua

Юрій Чотарі, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії і суспільних
дисциплін, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II.

ORCID: 0000-0001-7265-1273

E-mail: csatary.gyorgy@kmf.org.ua

У статті здійснено аналіз отримання уявлення про емоційний стан студентів, щоб глибше зрозуміти їхнє ставлення до вивчення ІМ під час війни. Розроблено онлайн-анкету, яку заповнили 194 студенти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II. Анкета містила блок запитань, що спрямовані на ставлення студентів до війни, а також на їхнє ставлення до вивчення іноземних мов під час війни. За допомогою анкетування здійснена спроба з'ясувати, як цей складний період вплинув на ставлення студентів до вивчення іноземних мов і які виклики їм довелося подолати. Результати показали, що здобувачі були оптимістичні, з надією дивилися на майбутнє Батьківщини. Здобувачі робили все можливе, щоб впоратися з навчальними обов'язками у цих складних умовах.

***Ключові слова:** академічна успішність; вивчення мови; емоційний вплив; Закарпаття; зворотний зв'язок; мотивація; онлайн-навчання; онлайн-платформи; психічне здоров'я; стійкість.*

EMOTIONAL STATE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS AND THEIR ATTITUDE TOWARDS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN WARTIME

Adalbert Baran, Doctor of Philosophy in Philological Sciences, Associate Professor of the
Philology Department, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher
Education.

ORCID: 0000-0002-9950-5601

E-mail: barany.bela@kmf.org.ua

Ilona Huszti, Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the
Philology Department, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher
Education.

ORCID: 0000-0002-1900-8112

E-mail: huszti.ilona@kmf.org.ua

Yurii Chotari, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Head of Department of History and Social Disciplines, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

ORCID: 0000-0001-7265-1273

E-mail: csatary.gyorgy@kmf.org.ua

The Russian invasion of Ukraine in February 2022 marked a turning point in the lives of countless Ukrainians. The sudden onset of war, coupled with the imposition of martial law, created a climate of uncertainty and fear. For students, this disruption meant adapting to new educational realities, including online learning and classes conducted in bomb shelters.

The Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College, located in the westernmost region of Ukraine, was not immune to these challenges. Students faced daily air raid alerts, the stress of frequent relocation, and prolonged power outages.

To better understand the impact of the war on students, this study sought to investigate their emotional state and attitudes towards language learning. An online questionnaire was administered to 194 students from various majors at the college. The survey included questions about their feelings regarding the war, their coping mechanisms, and their perspectives on English and German language learning during this period.

The results of the study revealed a complex picture. While many students expressed initial worry about the outcome of the war, they also demonstrated a remarkable resilience and optimism for the future of their homeland. The study also identified several positive aspects. Many students found support from their teachers and classmates, who provided encouragement and understanding.

One particularly encouraging finding was the positive impact of teacher feedback on student motivation. Many students reported that receiving constructive feedback from their teachers helped them stay engaged and motivated in their studies. This highlights the importance of supportive and encouraging relationships between students and their educators during times of crisis.

In conclusion, the war in Ukraine has had a profound impact on the lives of students, both emotionally and academically. While the challenges they face are significant, many students have demonstrated remarkable resilience and adaptability. By understanding the emotional experiences of these students and providing appropriate support, it is possible to help them navigate these difficult times and emerge stronger.

Keywords: *academic progress; language learning; emotional impact; Transcarpathia; feedback; motivation; online learning; online platforms; mental health; resilience.*

Вже більше двох років в Україні триває жаклива російсько-українська війна. Ми живемо на Закарпатті, найвіддаленішому куточку західного регіону України, що межує зі Словаччиною, Угорщиною та Румунією. Оскільки на Закарпатті не велися військові дії, наразі його вважають найбільш безпечним куточком України. Однак і в нашому регіоні часто спрацьовує сповіщення повітряної тривоги, а це означає, що в закладах освіти доводиться переривати навчальний процес, а педагогам і здобувачам – спускатися в укриття і продовжувати роботу там. Укриття Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II добре обладнане технічними засобами для забезпечення навчального процесу та надання якісної освіти навіть у складних умовах. Однак умови, в яких перебувають наші студенти, мають негативний психологічний вплив. Під час проведення опитування у період з лютого по квітень 2023 року, тобто через рік після початку війни, студенти долали як фізичні, так і психологічні труднощі. Фізичні труднощі були спричинені щоденною нестачею електропостачання (у середньому від 11 до 16 годин), що означало відсутність електрики та опалення, а також доступу до інтернету. Через ситуацію в країні здобувачі відчували

невпевненість, тривогу, гнів, відчай, розчарування та безнадію. Всі ці чинники мотивували науково-дослідну групу Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II до проведення дослідження серед здобувачів з метою кращого розуміння їхнього емоційного стану та створення системи всебічної допомоги для підтримки в досягненні освітніх цілей.

Чимало науковців вивчали вплив війни на освітній процес в Україні. Наприклад, Бондаренко [2] писав про виклики, з якими йому доводиться стикатися в ці складні часи. Корницька, Колісник і Сокирська [6] стверджують, що асинхронний режим навчання є найкращим у багатьох регіонах України через відомі чинники. Бойко, Турко, Длугопольський та Генсерук [3] підтримують цей погляд і пропонують використовувати технології дистанційного навчання у системі вищої освіти. Цю думку також підтверджують Баньой, Харківська, Шкурко та Яцків [1], які вважають, що такі технології є необхідними для досягнення успіху у вищій освіті в Україні під час війни. Курапов, Павленко, Дроздов, Безлюдна, Резнік та Ісраловіц [7] дослідили вплив війни як на студентів, так і на викладачів. Вони дійшли висновку, що негативні наслідки війни можуть бути «пов'язані з психічним здоров'ям, страхом, стресом, самотністю, вигоранням та іншим станом» [7, с. 167]. Вестерлунд, Чугай, Петренко та Зуєнок [8] також мали на меті ретельно проаналізувати досвід викладання та навчання англійської мови онлайн у закладах вищої освіти України під час пандемії та війни. Вони дійшли висновку, що повітряні тривоги та відключення електроенергії, порушення комунікації та ізоляція, стрес і відчуття незахищеності, великий обсяг домашніх завдань, відсутність доступу до програмного забезпечення, незручний розклад і власне небажання, що може призвести до зволікання з навчанням, стали основними викликами для здобувачів у воєнний час. Однак Черепехіна, Турубарова, Сисоєв та Дерев'яно [4] підкреслюють, що студентів не можна звинувачувати у зволіканнях. Натомість викладачі повинні усвідомити, які труднощі може спричинити онлайн-навчання, і скоригувати вимоги до навчальної дисципліни, оскільки старанність студентів значно знижується.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених впливу воєнних конфліктів на освіту, існують певні прогалини. Зокрема, недостатньо дослідженим залишається питання впливу війни на ставлення студентів до вивчення іноземних мов у контексті закладів вищої освіти, особливо в регіонах, відносно менш постраждалих від активних бойових дій, таких як Закарпаття. Саме цей аспект ми прагнемо дослідити в нашій роботі.

Мета дослідження полягає у виявленні впливу російсько-української війни на емоційний стан та академічну успішність студентів. Для досягнення цієї мети проведено аналіз даних, зібраних за допомогою анкетування студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Загалом 194 студенти заповнили онлайн-анкету: (47(24,2%) чоловіків і 147(75,8%) жінок) з 17 різних спеціальностей, які навчаються на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях. Серед учасників здобувачі денної форми навчання (114 – 58,7%), заочної форми навчання (64 – 33%), а також ті, хто навчаються на двох спеціальностях (16 – 8,3%). У таблиці № 1 представлено вік респондентів.

Таблиця 1

Вік та кількість учасників дослідження [5]

Вік (років)	Кількість студентів	Відсоток (%)
17–18	44	22.7
19–20	87	44.8
21–22	31	16
23–24	7	3.6
Понад 24	25	12.9
Всього	194	100

Респонденти заповнили анонімну онлайн-анкету в період з лютого по квітень 2023 року, тобто через рік після початку російсько-української війни в Україні. Анкета складалася з чотирьох розділів. У першому розділі поставлено запитання про персональні дані респондента, а саме: вік і стать, спеціальність, на якій навчається, тривалість вивчення іноземної мови тощо. У другій частині анкети, названої блоком № 1, уміщені твердження за шкалою Лайкерта, пов'язані з емоційним станом здобувачів та їхнім ставленням до війни в країні загалом. Блок № 2 містив твердження за шкалою Лайкерта про те, як війна вплинула на процес навчання взагалі, продуктивність та успішність здобувачів, тоді як блок №3 містив питання за шкалою Лайкерта про досвід і почуття здобувачів до вивчення іноземних мов у цей надзвичайно важкий період. Всього у трьох блоках було 54 питання, де респонденти мали вказати за п'ятибальною шкалою Лайкерта, наскільки вони погоджуються чи не погоджуються з певним твердженням, при цьому 1 означає «абсолютно не погоджуюся», а 5 – «повністю погоджуюся». Також була можливість надати варіативну відповідь, де 3 означало «не погоджуюся, але і не проти». Після того, як заповнені анкети були повернуті, ми зробили описову статистику за основними змінними, тобто середніми значеннями та стандартними відхиленнями. Маємо на меті зупинитися на результатах, отриманих у першому та третьому блоках анкети, а саме: на емоційному стані та ставленні студентів до війни, а також на тому, як війна вплинула на академічну успішність студентів у процесі вивчення іноземних мов.

Важливим питанням нашого дослідження було те, що здобувачі думають про майбутнє своєї Батьківщини. Загалом вони налаштовані оптимістично і багато з них вірять, що війна незабаром закінчиться. Приблизно через рік після початку бойових дій респонденти мали позитивний настрій щодо кінцевого результату війни. Вони висловлювали непохитну впевненість у тому, що їхня батьківщина зможе процвітати після завершення нинішнього конфлікту в країні. Стосовно мотивації здобувачів, то результати показали, що 52% учасників нашого дослідження попри складні обставини не втратили мотивації. Досить високим виявився відсоток тих, хто вагався з відповіддю (25%). Це означає, що лише 23% студентів відчували себе демотивованими в цій ситуації. Майже половина респондентів (43%) стверджують, що ситуація, в якій вони опинилися, ніяк не вплинула на їхнє ставлення до вивчення іноземних мов. Однак 35% респондентів відчували, що ситуація, пов'язана з війною, вплинула на їхнє становище, а 22% не змогли визначитися, чи вплинула вона на них взагалі. Незначна частка студентів (16%) визнали, що вони без труднощів змогли продовжувати вивчати іноземні мови онлайн, незважаючи на війну, що триває в країні. Вагаються з

відповіддю 33% респондентів, а це означає, що вони не можуть об'єктивно оцінити власні досягнення у вивченні іноземних мов, тоді як більше половини студентів (52%) були незадоволені власними результатами. Відсутність живого спілкування між здобувачами та викладачами, між здобувачами спричинило проблеми для 47% респондентів; з іншого боку, для 27% респондентів відсутність такого спілкування не становила жодних труднощів. Були студенти, для яких це питання взагалі не мало значення (26%). Близько чверті респондентів стверджували, що їхні мовленнєві навички не могли розвиватися через те, що під час онлайн-навчання було менше можливостей для усної практики. Лише 7% студентів вважали, що їхня фізична присутність на заняттях позитивно вплинула на розуміння прочитаного, тоді як переважна більшість була впевнена, що вони можуть добре практикувати розуміння прочитаного і самостійно. Приблизно половина здобувачів вважає, що дистанційне навчання було більш корисним для розвитку навичок аудіювання, оскільки вони могли прослуховувати аудіоматеріали стільки разів, скільки їм було потрібно. Більше половини респондентів (59%) підкреслили позитивний вплив отриманих від викладачів письмових зауважень та зворотного зв'язку в Google Classroom на розвиток навичок письма. Щодо поглядів студентів на наслідки війни, то можна констатувати, що наші респонденти були стурбовані ними. Переважна більшість здобувачів висловлювала сподівання на швидке закінчення війни. Однак цей оптимістичний настрій суперечив відповідям на запитання про те, як довго потрібно чекати, поки в країні настане мир. Тут відповіді відображали певний песимізм. Тим не менш, здобувачі в цілому продемонстрували надію та оптимістичний настрій.

Отримані нами результати підтверджують, що потенційні наслідки війни викликали значне занепокоєння серед студентської молоді. Незважаючи на те, що певна частина студентів демонструвала відчайдушний настрій, переважали і настрої надії та оптимізму щодо майбутнього Батьківщини. Безумовно, студенти відчували страждання, читаючи щоденні фронтові зведення. Однак вони намагалися зберегти почуття оптимізму щодо завершення війни та відродження країни. Здобувачі постали перед значними труднощами у подоланні негараздів, продемонструвавши неабияку стійкість у пристосуванні до складних обставин. Цей досвід підкреслює важливий урок: навіть у ситуаціях, що здаються безнадійними, можна знайти вирішення. Однак збереження оптимізму вимагає від освітян непохитної відданості справі.

Наше дослідження звертає увагу на такі ключові педагогічні рекомендації:

1. Педагоги повинні допомагати здобувачам справлятися зі складними емоціями, що виникають у зв'язку з поточною кризою. Це може включати створення безпечного простору для обговорення почуттів, використання методів релаксації та медитації, а також залучення фахівців з психології.

2. Важливо розробити методи надання психологічної підтримки. Це може бути як індивідуальна робота з кожним студентом, так і групові заняття, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту та навичок подолання стресу.

3. Викладачі повинні впроваджувати стратегії, які сприятимуть здатності до самоорганізації та управління навчанням, незважаючи на виклики, що стоять перед ними. Це може включати: розвиток навичок самостійної роботи, створення колаборативних середовищ, надання зворотного зв'язку, інтеграція психологічних аспектів в освітній процес.

4. Викладачі повинні надати студентам можливості обирати темпи та способи навчання, враховуючи їхні індивідуальні потреби та обставини.

Крім того, важливо:

Створити сприятливу освітню атмосферу, так як атмосфера в аудиторії повинна бути безпечною, підтримуючою та сприяти відкритому спілкуванню.

Звертати увагу на індивідуальні потреби студентів, тому що кожен студент має унікальні потреби та виклики, які необхідно враховувати при плануванні освітнього процесу.

Бути готовими до змін, так як ситуація в країні може швидко змінюватися, тому педагоги повинні бути готові адаптувати свої методи роботи до нових умов.

Реалізація цих рекомендацій дозволить педагогам не тільки допомогти студентам подолати наслідки війни, але й сприяти їхньому особистісному зростанню та розвитку.

Ми усвідомлюємо той факт, що наслідки війни для здобувачів закладів вищої освіти не зникнуть одразу після її завершення. Тому необхідні подальші дослідження, щоб краще зрозуміти вплив війни на студентів.

Для отримання більш повного уявлення про вплив війни на студентів та їхнє навчання необхідно провести додаткові дослідження. Глибший статистичний аналіз зібраних даних дозволить виявити нові закономірності та нюанси, які можуть бути важливими для розуміння цієї складної проблеми.

Оскільки війна є тривалим процесом з далекосяжними наслідками, важливо досліджувати довгострокові ефекти цього конфлікту на студентів. Тільки спостереження за студентами протягом тривалого періоду часу дозволить зрозуміти, як змінюються їхні погляди, мотивація та академічні досягнення.

Для того, щоб поставити результати цього дослідження в більш широкий контекст, необхідно провести порівняльний аналіз з іншими дослідженнями, проведеними в країнах, які також зазнали збройних конфліктів. Це допоможе зрозуміти, які аспекти впливу війни є універсальними, а які специфічними для української ситуації.

Крім кількісних методів дослідження, таких як опитування, важливо також використовувати якісні методи, такі як інтерв'ю та фокус-групи. Це дозволить отримати більш глибоке розуміння переживань студентів, їхніх думок та почуттів. Аналіз якісних даних допоможе доповнити кількісні результати та створити більш цілісну картину впливу війни на студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Banyoi V., Kharkivska O., Shkurko H., Yatskiv M. Tools for implementing distance learning during the war: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English Journal, Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces*. 2023. P. 75–87. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/comm1.6>
2. Bondarenko H. Ukrainian education in wartime: Challenges and problems. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: History*. 2022. Vol. 62. P. 142–159. DOI: <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2022-62-06>
3. Boyko M., Turko O., Dluhopolskyi O., Henseruk H. The quality of training future teachers during the COVID-19 pandemic: A case from TNU. *Education Science*. 2021. Vol. 11. Article 660. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci11110660>
4. Cherepiekhina O., Turubarova A., Sysoiev O., Derevyanko, N. How Ukrainian university students

- academically procrastinate in conditions of forced-online-learning caused by the COVID-19 pandemic and wartime. *Advanced Education*. 2023. Vol. 22. P. 51–71. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.273846>
5. Huszti I., Bárány E., Fábíán M. Students' attitudes towards the war in Ukraine. *Educational Challenges*. 2024. Vol. 29, No. 1. P. 85–98. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2024.29.1.06>
  6. Kornytska Yu. A., Kolisnyk M. P., Sokyrskya O. S. Asynchronous mode: Practices to succeed in a wartime. *Інноваційна Педагогіка*. 2023. Vol. 57, No. 1. P. 263–267. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.52>
  7. Kurapov A., Pavlenko V., Drozdov A., Bezliudna V., Reznik A., Isralowitz R. Toward an understanding of the Russian-Ukrainian war impact on university students and personnel. *Journal of Loss and Trauma*. 2023. Vol. 28, No. 2. P. 167–174. DOI: <https://doi.org/10.1080/15325024.2022.2084838>
  8. Westerlund R., Chugai O., Petrenko S., Zuyenok I. Teaching and learning English at higher educational institutions in Ukraine through pandemics and wartime. *Advanced Education*. 2023. Vol. 22. P. 12–26. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.283353>

REFERENCES

1. Banyoi, V., Kharkivska, O., Shkurko, H., & Yatskiv, M. (2023). Tools for implementing distance learning during the war: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English Journal, Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces*, 75–87. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/comm1.6>
2. Bondarenko, H. (2022). Ukrainian education in wartime: Challenges and problems. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: History*, 62, 142–159. DOI: <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2022-62-06>
3. Boyko, M., Turko, O., Dluhopolskyi, O., & Henseruk, H. (2021). The quality of training future teachers during the COVID-19 pandemic: A case from TNPU. *Education Science*, 11, 660. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci11110660>
4. Cherepiekhina, O., Turubarova, A., Sysoiev, O., & Derevyanko, N. (2023). How Ukrainian university students academically procrastinate in conditions of forced-online-learning caused by the COVID-19 pandemic and wartime. *Advanced Education*, 22, 51–71. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.273846>
5. Huszti, I., Bárány, E., & Fábíán, M. (2024). Students' attitudes towards the war in Ukraine. *Educational Challenges*, 29(1), 85–98. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2024.29.1.06>
6. Kornytska, Yu. A., Kolisnyk, M. P., & Sokyrskya, O. S. (2023). Asynchronous mode: Practices to succeed in a wartime. *Інноваційна Педагогіка*, 57(1), 263–267. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.52>
7. Kurapov, A., Pavlenko, V., Drozdov, A., Bezliudna, V., Reznik, A., & Isralowitz, R. (2023). Toward an understanding of the Russian-Ukrainian war impact on university students and personnel. *Journal of Loss and Trauma*, 28(2), 167–174. DOI: <https://doi.org/10.1080/15325024.2022.2084838>
8. Westerlund, R., Chugai, O., Petrenko, S., & Zuyenok, I. (2023). Teaching and learning English at higher educational institutions in Ukraine through pandemics and wartime. *Advanced Education*, 22, 12–26. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.283353>